

Průvodce právními a etickými zásadami pro práci SOČ.

Mgr. Ondřej Sedláček, email - (sedlacek-ondrej@seznam.cz)

Autorská práva a správné citování

Co jsou autorská práva?

Autorská práva chrání původní díla každého autora – ať jde o texty, obrázky, videa, nebo jiné typy tvorby. Každý, kdo využívá cizí práci, ji musí respektovat a správně citovat. Bez toho by šlo o porušení autorských práv, což může mít právní i akademické důsledky.

Jak správně citovat?

Při použití myšlenky nebo citace od jiného autora musíte vždy uvést, odkud informace pochází. Existuje několik citačních stylů, které se liší v detailním formátování. Mezi běžné styly patří APA nebo ISO 690.

Příklad citace v APA stylu:

Nepřímé citace:

Parafrázování:

- **Jeden autor:** Dle Průchy (2003) *parafrázovaný text*, nebo *parafrázovaný text* a poté (Průcha, 2003)
- **Dva autoři:** Dle Rabušicové a Rabušice (2008) *parafrázovaný text*, nebo *parafrázovaný text* a poté (Rabušicová & Rabušic, 2008)
- **Více autorů:** Dle Průchy et al. (2015) *parafrázovaný text*, nebo *parafrázovaný text* a poté (Průcha et al., 2015)

Přímé citace:

V případě přímé citace textu jiného autora je citovaný text uveden v uvozovkách a kurzivou.

Citovaný zdroj uvádíme se stránkováním: Dle Průchy (2003, s. 25) *text v uvozovkách a kurzivou*, nebo *text v uvozovkách a kurzivou* a poté (Průcha, 2003, s. 25)

Bližší informace, jak přesně citovat najdete na stránkách Ústavu pedagogických věd:
pedagogika.phil.muni.cz

Důsledky plagiátorství

Plagiátorství znamená neoprávněné přebírání cizího textu nebo myšlenky bez uvedení autora. V soutěži SOČ to může vést až k diskvalifikaci práce. Plagiátorství lze snadno odhalit díky kontrolním nástrojům, proto vždy citujte správně, abyste se vyhnuli těmto problémům.

Pro kontrolu podobnosti s jinými pracemi a výzkumy, lze použít bezplatné nástroje, např:

Odevzdej.cz

Theses.cz

Dnes již existují nástroje, které rozpoznají také procento shody s textem vygenerovaným umělou inteligencí, např:

QuillBot

Copyleak

Ochrana osobních údajů (GDPR) – základní principy

Kdy se GDPR týká vaší práce?

Pokud se ve vaší práci vyskytnou osobní údaje (např. dotazníky nebo rozhovory), je potřeba dodržet pravidla ochrany osobních údajů. To znamená, že musíte informovat respondenty o tom, jak s jejich daty budete zacházet, a získat od nich souhlas s jejich použitím.

Jak správně pracovat s osobními daty?

- **Anonymizujte údaje:** Pokud nepotřebujete konkrétní jména nebo citlivé údaje, vždy se snažte data anonymizovat (použít obecné údaje, např. věk).
- **Informujte respondenty:** Vždy dejte respondentům vědět, jak budete jejich odpovědi využívat, a že dodržíte zásady ochrany soukromí.

Etika výzkumu

Etické zásady

Vaše práce by měla být co nejpřesnější a neměla by zahrnovat manipulaci s výsledky. Je nepřijatelné upravovat data nebo zamlčovat výsledky, které se vám nehodí. Etika výzkumu je zásadní pro důvěryhodnost a kvalitu vaší práce.

Důvěryhodnost práce

Dodržování etických zásad zvyšuje hodnotu vaší práce a vaši důvěryhodnost jako autora. Nejen že vaše výsledky budou platné, ale naučíte se tak postupy, které oceníte i při budoucím studiu nebo práci.

Shrnutí a doporučení

Hlavní body:

- **Respektujte autorská práva:** Citujte všechny myšlenky, které nejsou vaše vlastní.
- **Dodržíte zásady ochrany osobních údajů:** Pokud sbíráte osobní údaje, vždy je anonymizujte a informujte respondenty.
- **Bud'te etičtí:** Nepřekrucujte data a neskrývejte výsledky.

Doporučení pro práci

Pokud máte pochybnosti o správném citování nebo jiných právních otázkách, obraťte se na svého vedoucího práce. K citacím můžete využít i online nástroje, jako je Citace PRO. Správné citování a etický přístup vám pomohou nejen v soutěži SOČ, ale i v budoucím akademickém nebo pracovním životě.